Easy Come Easy Go

Fuck, we worden ontvoerd, is het eerste wat ik denk als de auto met gewapende mannen naast ons stopt. Het is 8 juni 2013 en voor het eerst in mijn leven word ik onder schot gehouden. De vier mannen stappen half uit de auto; ze richten hun kalasjnikovs en pistolen op ons, ze zijn zenuwachtig. 'Instappen, instappen nu!' commanderen ze in het Arabisch. Uit mijn linkerooghoek zie ik Boudewijn; hij heeft de oranje-geel gestreepte tas in zijn hand waarin onze schone was zit. We hebben die net opgehaald bij de wasman en zijn op weg naar huis, tweehonderd meter verderop. Ik zie dat Boudewijn twijfelt of hij moet wegrennen. Beter ontvoerd dan dood, gaat er in een flits door mijn hoofd, en ik zeg op dwingende toon tegen Boudewijn dat hij moet instappen. Tegen vier zwaarbewapende mannen beginnen we niks. We stappen in. De mannen doen een doek over mijn hoofd en pakken mijn tas af, ze zoeken de telefoon die erin zit. Die wordt onmiddellijk uitgezet. Ze vragen met luide gespannen stem of ik nog een telefoon heb. Die heb ik niet. Intussen scheuren we weg. Ik kan niet veel zien, want ik zit op de grond tussen de achterbank en de voorstoelen. Naast me zie ik Boudewijns lieve gezicht; hij zit op de achterbank en moet zijn hoofd laag houden. Ze hebben een sjaal om zijn hoofd en ogen gewikkeld, een helblauwe met Burberry-ruit. Erg goed voorbereid lijkt het allemaal niet; de mannen halen wat schone handdoeken uit onze tas,

die draperen ze haastig over ons heen. Zo racen we langs de vele checkpoints van Sana'a, Jemens hoofdstad. Niemand die iets ziet, niemand die iets doet.

Het is bijna vier jaar geleden dat we naar Jemen kwamen. Ik studeer er Arabisch, werk er als journalist en geef les aan een aantal universiteiten. Boudewijn heeft er zijn eigen bedrijfje als verzekeringsmakelaar. We hebben veel Jemenitische en buitenlandse vrienden. We reisden dit schitterende land door toen dat nog veilig was, maakten de opstand in 2011 mee en de moeizame nasleep daarvan. We houden van het warme, grappige volk, het eten, het klimaat, zelfs van de chaos. En nu dit.

'Laten we er maar rekening mee houden dat dit lang gaat duren,' fluister ik tegen Boudewijn.

'Stil, geen geluid, anders dood,' zeggen de mannen. Ik hou mijn mond. Ik merk dat ik heel kalm ben, en ultra-alert. Mijn lijf gaat in een sluimerstand, maar mijn hoofd draait op volle toeren. Ik kijk op mijn horloge en probeer te achterhalen waar we heen rijden. Dat is niet makkelijk, want de mannen rijden als gekken en keren telkens, alsof ze steeds op iets stuiten en dan weer terug moeten. Het lijkt alsof ze de weg niet kennen; ze praten nerveus met elkaar over de straat die ze zoeken. Door de doek over mijn hoofd – het is een soort bruine vilten zak – zie ik alleen het verschil tussen licht en donker. Ik weet daardoor dat we na een tijdje door korte tunnels rijden; die heb je in Sana'a alleen op 60 Meter Road, dus daar moeten we zijn. We scheuren met grote snelheid over die ringweg, het moet in noordelijke richting zijn, want naar het zuiden houdt de ringweg op en zijn er geen tunnels.

Na drie kwartier stopt de auto. Ik hoor het geluid van een stalen deur; het moet een poort zijn zoals bijna elk huis in Jemen er een heeft. We rijden de poort door en komen op een

binnenplaats van grind. Een van de mannen leidt me aan de hand naar een slordig gemetseld stenen trapje van een paar treden hoog. Het voert naar een deur. We gaan naar binnen. Op de vloer in een halletje ligt donkerblauwe vloerbedekking. Ik zie Boudewijns schoenen staan – een opluchting: we zijn nog steeds bij elkaar. De blinddoek mag af. We staan in een kamer. Het is een gewone Jemenitische kamer, rechthoekig, met matrassen die op de grond liggen tegen de wand, daarop hoge vierkante kussens die als armsteun dienen en een paar over elkaar heen geschoven synthetische Perzische tapijten op de vloer. Voor de kleine ramen hangen dunne witte gordijnen. Een van de mannen haalt snel een paar foto's weg die boven de deur hangen, waarschijnlijk omdat hij bang is dat we gezichten van familieleden zien. Hun eigen gezichten laten ze ook niet zien; die hebben ze grotendeels bedekt met sjaals. Zo zien veel mannen eruit van buiten de stad. Stedelingen herkennen het als tribaal, typisch voor stamleden van het platteland. Een van hen heeft een stofkapje voor zijn mond, tegen het woestijnstof dat al dagen uit Saudi-Arabië het land in komt waaien. Ik zie alleen donkere ogen.

De mannen ontspannen. Hier voelen ze zich kennelijk veilig. Ze hebben onze spullen op een andere plek gelegd, maar na een tijdje komen ze 20 000 rial (zo'n 70 euro) brengen, die ze in mijn portemonnee hebben gevonden. Ons geld willen ze niet, 'want jullie zijn onschuldig'. Boudewijn stopt het geld in zijn spijkerbroek. Het lijkt hem handig, mochten we ooit nog kunnen ontsnappen.

Ze leggen hun kalasjnikovs af en gaan op de matrassen zitten. Ze laten weten dat we welkom zijn, dat we niet bang moeten zijn, dat we moeten gaan zitten. Ze zeggen ook dat het beter is dat Boudewijn niet is weggerend, omdat ze hem anders in zijn benen hadden moeten schieten. Maar verder

hoeven we niet bang te zijn. De man in de witte jurk lijkt de baas te zijn, of in elk geval degene die zich in dit huis het meest thuis voelt. Hij loopt de kamer in en uit, druk in de weer met het een of ander. We gaan zitten, lamgeslagen. Alle mannen dragen een jurk, ieder in een andere kleur, met een geborduurde riem waartussen een *jambiya* is gestoken, het traditionele sierdolkje dat mannen in het noorden van Jemen vaak dragen. Aan de riem hebben ze ook een zwart handwapen hangen.

Ik vraag de mannen om een sigaret, daar heb ik behoefte aan. De forse man met de olijfgroene jurk geeft me er een. 'Straks kopen we meer voor je,' beloven ze. Nu eerst eten.

De man met de witte jurk komt de kamer weer in en legt een plastic kleed op de vloer. Er staan kerstdecoraties op: hulsttakjes, klokken en strikken, groen, rood en goud. Op het kleed wordt een maaltijd neergezet alsof de koning op bezoek is: vis, vlees, frites, salade, taart, brood, rijst – het kan niet op. 'Eet, eet,' zeggen ze, met een armzwaai naar de bakjes en schotels gebarend.

Eten is wel het laatste waar we behoefte aan hebben. Boudewijn legt de mannen uit dat we voor de ontvoering al geluncht hebben. Toch proberen we uit beleefdheid wat muizenhapjes naar binnen te werken. De genereuze lunch is wel enigszins geruststellend. Kennelijk worden we als gasten beschouwd en willen ze ons goed behandelen. Maar misschien is het ook gewoon een feestlunch voor hen, om te vieren dat ze zojuist een succesvolle ontvoeringsactie hebben uitgevoerd.

Na de lunch vragen de mannen wat we nodig hebben. Ik noem een tandenborstel, tandpasta, deodorant en sigaretten. Opnieuw zeggen ze dat we niet bang hoeven te zijn. Wel wordt benadrukt dat we niet moeten proberen te ontsnappen – 'dan schieten we in jullie benen, maar verder gaat het gewoon om

handel.' We zijn handelswaar. '*Easy come, easy go*,' zegt de man in de groene jurk opgewekt. Ik kijk hem benauwd aan en zeg dat ik bang ben dat het niet zo eenvoudig ligt. Easy come misschien nog wel, maar easy go weet ik zo net nog niet.

Ontvoeringen duren in Jemen de laatste tijd lang. Hij ziet het probleem niet en denkt dat het een kwestie van dagen is voor we hier weer uit zijn. 'Nederland betaalt toch gewoon?' Ik denk van niet, en hoop ergens ook van niet. De ontvoeringen in Jemen lopen de spuigaten uit en dat moet ophouden. Zolang er betaald wordt, of het idee bestaat dat er betaald wordt, komt er voorlopig geen einde aan. Bovendien begrijpen deze mannen niet waarom Nederland jaarlijks miljoenen aan ontwikkelingsgeld stort, terwijl niemand daar wat aan heeft. De gewone Jemeniet ziet maar weinig van al het geld dat in dit land wordt gepompt, het meeste blijft aan de strijkstok hangen. Als een buitenlandse regering dat geen probleem vindt, dan zullen ze in dit geval toch zeker ook wel bereid zijn in de buidel te tasten, is de redenering. Hier krijgen ze immers echt wat voor terug.

De rest van de middag zitten we ongemakkelijk op de matrassen. Boudewijn krijgt qat van de mannen, de blaadjes met licht hallucinerende werking waar heel Jemen aan verslaafd is. Hij kauwt wat met ze mee, om iets te doen te hebben en rustig te worden. Zoals de meeste Jemenieten waarderen onze ontvoerders het dat hij met ze meekauwt. Dus het lijkt Boudewijn ook om die reden een goed idee. Hij hoopt op die manier een goede verstandhouding op te bouwen.

De mannen maken demonstratief hun wapens schoon; ze worden uit elkaar gehaald, geolied en weer in elkaar gezet. Ze praten over de wapens zoals andere mannen over auto's of zeilboten kunnen praten. Ze hebben vragen over Nederland en Europa, al geloof ik niet dat ze weten waar het ligt. Ze wil-

len weten of Nederland de euro of de dollar hanteert. Ik vraag hun op mijn beurt waar we zijn. 'In Dhamar,' zegt de man in het olijfgroen. Dhamar is een stad zo'n honderd kilometer ten zuiden van Sana'a. Ik geloof dat niet; dat red je nooit in drie kwartier rijden. Ik ben er een paar keer doorheen gereden en toen was het telkens minstens anderhalf uur van Sana'a, als je althans precies weet waar je heen moet. Bovendien zijn we volgens mij naar het noorden gereden, niet naar het zuiden. Ik besluit er echter niets over te zeggen, want ik wil niet dat de mannen denken dat we ze informatie willen ontfutselen; daar zouden ze wel eens boos van kunnen worden. Ik vraag dus dingen over Dhamar, over het oude centrum, het Nederlandse ontwikkelingsgeld dat van oudsher naar projecten in Dhamar gaat, en merk op dat het de koudste stad van Jemen zou zijn. Ze hebben duidelijk geen idee, mompelen maar wat. We praten Arabisch met elkaar. Wij beheersen dat redelijk, hoewel het af en toe moeizaam is hun dialect te volgen, maar we hebben geen keuze, want zij spreken geen woord Engels.

Ik zit naast een jongeman in een blauwe jurk. Hij is vriendelijk en vertelt dat hij niet getrouwd is, maar hoopt dat hij na deze ontvoering genoeg geld heeft voor een bruiloft. Ook lijkt het hem een aardig idee dat hij dan onze lijfwacht wordt. Ik erger me aan de luchtigheid waarmee ze de zaak opvatten, maar ben aan de andere kant ook blij dat ze het zo bekijken. Deze ontvoering heeft duidelijk niks met ons persoonlijk te maken en dat is een prettige gedachte.

Elders in het huis horen we vrouwenstemmen, kindergeluiden en gerammel van potten en pannen. Waarschijnlijk woont hier het gezin van de man in de witte jurk. Zijn familie denkt vast dat hij vrienden op bezoek heeft voor wie extra gekookt moet worden. Want zo gaat het in Jemen: mannen nemen vaak gasten mee naar huis, die worden weggehouden

bij de echtgenote(s) en dochters. Ze worden ontvangen in een aparte kamer, zoals de onze hier, met een aparte ingang en een eigen badkamer. Meestal is er een tussendeur die leidt naar het gedeelte van het huis waar de vrouwen en kinderen zitten. Eten en drinken worden dan door een zoontje bij die deur aangegeven. Vrouwen laten zich niet zien en worden niet geacht te vragen wie de gasten zijn. Dat vertelt hun man ze wel, of niet – wat hij wil. Ik heb het vaak zo meegemaakt, en ik zou zo graag nog veel meer dingen willen meemaken in dit moeilijke, maar mooie land. Dat is nu voorgoed voorbij. Jemen is een afgesloten hoofdstuk, weten we allebei vanaf de eerste minuut. Ook al zijn we waarschijnlijk nog wel een tijdje op Jemenitisch grondgebied, we zullen hier niet meer werken, wonen, lachen, kletsen in de winkels, de bussen en de sportschool voor vrouwen. We zullen Aden misschien nooit meer zien, de bloedhete, vervallen vieze stad waar we zo dol op zijn. Geen Arabische les meer van Belqis, die ik bijna vier jaar lang een paar keer per week zag. Misschien zie ik ook haar nooit meer. En onze hond, Boef, die we een halfjaar geleden als puppy van de straat hebben gehaald en die op dit moment vast zielig in de tuin zit te janken – hoe moet het met hem?

De jongen in de blauwe jurk naast me is met iets heel anders bezig. Hij vraagt wat we van de naam Coco vinden; die heeft hij voor zichzelf bedacht als schuilnaam. Geen van de mannen wil zijn echte naam zeggen. Ik zeg dat Coco me nogal een papegaaiennaam lijkt, en me bovendien doet denken aan een kokosnoot. Dat deert hem niet, hij lijkt dat juist wel mooi te vinden. Vanaf nu noemt hij zichzelf Coco. Het is intussen de tijd van de maghreb, zonsondergang, en de mannen springen op. Ze moeten bidden. Ze spreiden braaf hun kleedjes uit en gaan richting Mekka staan – *Allah hoea akbar, Allah*

hoea akbar. Ze maken er flink werk van, niks wordt afgeraffeld. Ik kan hier heel slecht tegen. Wat nou bidden als je net twee mensen hebt ontvoerd? Ik zou ze graag willen zeggen dat de hemel er voor hen toch niet meer in zit, dus dat ze dat heilige gedoe ook wel achterwege kunnen laten. Maar ik hou opnieuw mijn mond, want ik wil geen religieuze discussie. Ik zou eigenlijk vooral willen dat ze weggingen uit de kamer. Ik wil samen met Boudewijn zijn en niet telkens moeten kletsen met deze klootzakken die naast hun kalasjnikovs neerknielen in de hoop vergeving van Allah te krijgen. Zou Allah daartoe bereid zijn? Ik ken hem niet, maar het lijkt me sterk.

Na het gebed gespen de mannen hun sierdolkjes weer om en gaat het geklets verder. Ze praten over het losgeld dat ze voor ons willen: 100 miljoen dollar. Ik opper dat me dat wat aan de hoge kant lijkt, ik wil de verwachtingen alvast wat temperen. Ik zeg nog maar eens dat Nederland niet betaalt. Dat snappen ze nog steeds niet – Nederland is toch rijk zat? Ik probeer uit te leggen dat het niet zozeer een kwestie van geld is, maar van principe. Welk principe dan, willen ze weten. Jullie steunen toch ook de Amerikanen, sturen mensen naar Afghanistan en Irak? Ik probeer zonder al te veel succes uit te leggen dat Nederland niet wil dat criminelen denken dat het lucratief is om Nederlanders te ontvoeren, en dat de hele Europese Unie er zo over denkt. Ik zeg maar wat; ik weet helemaal niet of er een gezamenlijk Europees ontvoeringsbeleid is. Dat van die Amerikanen, Afghanistan en Irak laat ik maar even zitten.

Dan zeggen de mannen dat we andere westerlingen moeten noemen die in Sana'a wonen. We worden er heel ongemakkelijk van, zeggen dat we vooral Jemenieten kennen en hopen dat het onderwerp niet terugkomt. We worden gered door het kerstkleed, want er wordt weer een enorme maaltijd

geserveerd. We eten weinig. Ik ben moe, heb geen zin meer in die mannen om me heen. Ik maak duidelijk dat ik ga slapen. De man in de witte jurk – hem vinden we het minst aardig – vraagt of ik niet bij de vrouwen wil slapen; dat lijkt hun comfortabeler voor mij. Ik wil niet bij de vrouwen slapen, ik wil bij Boudewijn blijven. Dat vinden ze ook goed; dan slapen we gewoon met z'n allen in deze kamer. De man in de witte jurk gaat weg, hij slaapt ergens anders. Hij draait de buitendeur op slot.

Ik lig lang wakker, hoor straatgeluiden en vliegtuigen. Nu weet ik zeker dat we niet in Dhamar zijn, daar is geen vliegveld en het ligt ook niet op een aanvliegroute. Ik hoor sirenes, vrachtauto's en stemmen, en bedenk hoe raar het is dat niemand daarbuiten weet dat wij hier zitten. Er vliegen wat irritante muggen rond mijn hoofd. Ik kruip dieper in de lakenzak die ze me hebben gegeven. Met mijn voeten raak ik iets hards. Na een tijdje realiseer ik me dat het een kalasjnikov is, en ik trek snel mijn voet terug. Ik heb totaal geen verstand van wapens en ben bang dat als ik ze aanraak, ze per ongeluk afgaan.

Ik val in slaap, om na een paar uur weer wakker te worden. Boudewijn slaapt dan nog steeds niet, door de qat of door de spanning, of door beide. Het is rond halfvijf. De man in de witte jurk komt de kamer in en schopt zachtjes tegen de drie andere mannen. 'Opstaan, jullie moeten bidden,' fluistert hij tegen ze.

De volgende ochtend hebben de mannen op ons verzoek ergens een kaartspel vandaan gehaald. We hebben al snel bedacht dat we iets te doen moeten hebben om niet de hele dag met de mannen te hoeven praten. Het is een Uno-spel, een soort pesten voor kinderen in felle primaire kleuren, maar we

zijn er blij mee. Boudewijn heeft nog galgje voorgesteld, maar dat kan ik niet aan – te luguber. We hebben geen idee hoe lang we hier moeten blijven, maar voelen aan dat dit niet de plek is waar ze ons lang willen vasthouden. Ik was me bij het kraantje op de wc. De badkamer is Jemenitisch: een hurktoilet en een kraantje, waaronder een emmer staat met daarin een kleiner plastic schepbakje waarmee je water over je heen giet. Ik doe een schone onderbroek aan – onderbroeken zitten ook in de waszak – en voel me iets meer mens. Ik neem me voor dat te blijven doen, hoe lang dit ook gaat duren: wassen, schone kleren, tandenpoetsen, deodorant – dingen waardoor je je beter voelt. Ik zou ook willen yogaën, maar dat gaat niet in een kamer vol biddende mannen.

We leggen de mannen uit hoe Uno werkt. De witte jurk doet niet mee. Hij gedraagt zich als leider van het geheel en wekt de indruk zich ver verheven te voelen boven een spelletje kaarten. Hij is het minst peilbaar van de mannen. We vinden hem een *asshole* en noemen hem vanaf dat moment ook zo. De rest doet wel mee. De man in de groene jurk snapt het, de lange jongen in de bruine jurk met het stofkapje voor de helft, maar Coco begrijpt het helemaal niet. Die kent de namen van kleuren niet in zijn moedertaal. Hij is niet kleurenblind, maar weet niet dat rood rood heet. We leggen hem de namen uit. Nogal vreemd: wij leren hem nu Arabisch. Ik realiseer me dat we te maken hebben met grote kinderen met wapens.

’s Avonds wordt dat beeld bevestigd. De mannen zijn al een paar uur in opperbeste stemming. Ze zijn ergens duidelijk opgelucht over. Ze zeggen dat we morgen gaan rijden, ‘naar een plaats waar granaatappels zijn’. En dat we dan mogen bellen met de ambassade en onze familie. We zijn vanaf het eerste moment erg bezorgd om onze families. We weten dat zij zich vreselijk druk zullen maken, maar dat wij daar niks aan